

# PAIX LITURGIQUE

**Brev 7 %%%publieeLe%%% 29 juni 2012**

## Versailles: 600 troende utan tillgång till den traditionella mässan

Sedan påvens personliga ingripande år 2007 (jmf. skrivelsen "motu proprio" Summorum Pontificum) har varje katolik lagstadgad rätt att vända sig till sin kyrkoherde och be om den traditionella liturgin på latin. I praktiken är detta inte alltid så lätt, då motstånd mot den äldre liturgin förekommer här och var, vanligtvis bland vissa äldre präster och biskopar. Ännu 2012 förblir frågan känslig på många håll, inte minst i den franska kyrkan.

De flesta icke-katoliker förknippar katolskt kyrkoliv med intrikata, högtidliga riter utförda på latin. Den månghundraåriga gudstjänstordning, man då tänker på, går tillbaka på 500-talspåven Gregorius den store (och än tidigare än så). Denna liturgi var allmän i katolska kyrkan fram till liturgireformen 1969/70, då Paulus VI införde en ny liturgi, vanligtvis firad på folkspråket. Många katoliker fasthöll dock vid den traditionella liturgin, och spänningar uppstod.

Under lång tid hävdades att den äldre, gregorianska riten i och med Paulus VI:s liturgireform blivit avskaffad eller förbjuden. Till dess påven Benedictus XVI för fem år sedan fastslog att så inte var fallet: en central och uråldrig tradition kan inte plötsligt avskaffas, framhöll påven i Summorum Pontificum. Det fanns nu, skrev han, två legitima former av den romerska riten, den nyare och den äldre. Katolska präster äger rätt att fira bägge formerna. Påven stadgade slutligen, att det åligger kyrkoherdar och biskopar att bemöta med den äldre riten förbundna katoliker med pastoral omsorg och välvilja. De troende skall med andra ord inte nekas den traditionella liturgin. På så sätt kan kyrkan försonas med sig själv och sin historia, påpekade Benedictus XVI.

Motståndet mot den äldre liturgin har dock inte upphört, åtminstone inte överallt; det kan ta sig många uttryck, vilket kan göra det svårt att få tillgång till den traditionella mässan. I förra månadens nyhetsbrev berörde vi frågan om en viss sorts registrering (åsiktsregistrering?) av de troende som utnyttjar den rättighet som Benedictus XVI försäkrat dem och som alltså ber om den traditionella latinska mässan i sin församling. Sådan registrering förekommer tyvärr på sina håll. Kyrkoherden eller biskopen kräver då att få se en namnlista över dem som ber om den äldre riten. I bland leder detta till obehagliga påtryckningar. Vi förklarade också varför vi motsätter oss denna sorts registrering, vilken dels saknar fog i kyrkorätten, dels är diskriminerande, och för övrigt verkar utgå från en föga pastoral hållning hos berörda präster och biskopar. I nyhetsbrevet för denna månad tvingas vi även fråga oss, huruvida registrering och namnlistor ens tjänar något syfte, det vill säga leder till att de troende bereds tillgång till den traditionella mässan. Vi ska se att den saken inte är självklar.

**För att närmare belysa frågan ska vi i det följande ta oss en titt på ett fall som tyvärr inte är ovanligt. I den franska församlingen Notre-Dame i Versailles, utanför Paris, hade 125 familjer, sammanlagt 600 troende, skrivit på en namnlista för att få den äldre mässan i sin församling. Dock utan minsta resultat. Namnlistan upprättades tämligen spontant, utan att kyrkoherden ens behövt be om den saken, och detta redan under hösten 2007, veckorna efter att Summorum Pontificum hade trätt i kraft. Men fem år senare har ingenting hänt. Trots gruppens storlek och påvens vilja har motu propriot Summorum Pontificum inte efterlevts. De 600 församlingsborna förblir utan traditionell mässa.**

### I - En namnlista blir till, utan att något händer

Redan i september 2007 tog en grupp församlingsbor vid Notre-Dame initiativet till en namnlista för att samla de troende i församlingen som ville dra fördel av motu propriot Summorum Pontificum. Snart fanns över 100 familjer med på listan, och man vände sig då till kyrkoherden. Fastän Summorum Pontificum ålägger varje kyrkoherde att ta emot denna sorts förfrågningar med välvilja och om möjligt tillmötesgå dem, hänvisades namnundertecknarna direkt till biskopsämbetet. Biskopsämbetet hänvisade dem i sin tur tillbaka till kyrkoherden. En lokal dagstidning fick då upp ögonen för fallet och började skriva om det. Kyrkoherden anförde nu att gruppens medlemmar alltid kunde gå annanstans, eftersom den traditionella mässan redan firas på flera platser i Versailles stift (dock inte i vanliga församlingar). Namninsamlarna svarade å sin sida att deras önskan var att den äldre riten skulle firas i deras egen församling, i enlighet med påvens motu proprio Summorum Pontificum.

I Versailles stift är denna avvisande hållning från prästerskapets sida snarare regel än undantag. Vad det verkar föredrar biskopen ett tillstånd av kyrklig och liturgisk apartheid framför den inomkyrkliga försoning och samlevnad mellan riterna som påven - men också församlingsborna i Notre-Dame - vill se. Trots motu

propriet Summorum Pontificum. Biskopen i Versailles borde kanske lyssna på sina stiftsbor ? Till exempel den församlingsbo vid Notre-Dame som för nyssnämnda dagstidning sammanfattade sin tolkning av Summorum Pontificum med följande ord: « Vi vill inte bli hänvisade till ett slags liturgiskt reservat, utan bli behandlade som helt vanliga församlingsbor, varken mer eller mindre. »

Några veckor senare upprepade undertecknarna sin förfrågan i ett öppet brev till kardinal Vingt-Trois, ordförande för franska biskopskonferensen, utan att få något svar. Inför en låst situation, och sedan dialog bevisligen uteblivit, anslöt sig Notre Dame-gruppen nu till representanterna för andra grupper i stiftet i liknande trångmål, och man författade ett gemensamt brev till kardinal Castrillon-Hoyos, då ordförande för den påvliga Ecclesia Dei-kommissionen, vilken ansvarar för att påvens motu proprio efterlevs och tillämpas.

« De troende i Versailles stift vet i dag inte vad de ska tro, och många är upprörda över att alltid få avvisande svar från sina kyrkoherdar och sin biskop, Éric Aumonier. I stället för pastoral omsorg röner de förakt. »

I brevet till kardinalen anförts tre fall, « de tre starkast underbyggda förfrågningarna i stiftet ». Först kommer just förfrågan vid Notre-Dames församling, där « drygt 125 familjer, det vill säga över 600 församlingsbor, anhängit om den äldre riten i enlighet med den helige Faderns motu proprio. Sedan mer än halvannat år engagerar vi oss flitigare än någonsin i församlinglivet, vad gäller till exempel julbasaren eller den Trons natt som anordnas... Vid upprepade tillfällen har vi talat med såväl kyrkoherde Guy Cordonnier som biskop Éric Aumonier. Alltid har vi fått avslag. När vi velat lägga fram vår sak för pastoralrådet har fader Cordonnier motsatt sig våra försök till dialog. Över huvud taget tillåts i församlingen inget offentligt samtal i denna fråga. »

Från biskopsämbetets sida har man genmält att det i stiftet redan erbjuds flera mässtillfällen i äldre rit. Brevets författare svarar emellertid, att den uppgiften måste förstås i sitt sammanhang, nämligen mot bakgrund av « den mycket stora efterfrågan efter den traditionella riten som i Versailles stift är ett faktum ». Tack vare olika traditionella prästsällskap fanns det i Versailles redan före Summorum Pontificum kyrkor och kapell, där den traditionella mässan firades. « De med den traditionella liturgin förbundna stiftsborna är dock så talrika att dessa kyrkorum är fullsatta. Efter motu proprio år 2007 har denna lista endast tillförts en kyrka, nämligen Obefläckade avlelsens kapell, som biskop Éric Aumonier anförtrött åt Prästbrödraskapet S:t Petrus. Även här är det fullsatt varje söndag. » Men det är inte bara en fråga om platsbrist och trängsel. I brevet till kardinalen framhålls, att « många berörda troende vill kunna utöva sin tro i sin egen församling, och vägrar skickas till liturgiska ghetton. De menar att Summorum Pontificum ger dem denna rättighet. »

Under sommaren 2009 fick den påvliga Ecclesia Dei-kommissionen en ny, mindre handlingskraftig ledning. Brevet från Versailles lämnades följaktligen obesvarat.

## II - Paix Liturgiques reflektioner

1) Fallet Notre-Dame i Versailles är desto intressantare som namnundertecknarna gjorde sig omaket att lägga fram två namnlistor för kyrkoherden: dels en lista med namnen på dem som bad om den äldre riten för egen del, dels en sympatilista med dem som gärna såg att den traditionella mässan firades i församlingen, fastän de för egen del kanske inte ämnade bevista den regelbundet. Detta onekligen originella förfarande vittnar om en stark vilja till kristlig fred och samförstånd i Notre-Dames församling, inte minst bland de med den äldre riten förbundna församlingsborna. Icke desto mindre har deras ansträngningar hittills inte burit minsta frukt.

2) Den 28 september 2008 anordnades ett föredrag med frågestund ämnat att förklara stiftets ståndpunkt i frågan. Vid detta tillfälle framförde generalvikarien, fader Leborgne, ett egendomligt argument: « Här i Versailles står vi inför ett angenämt problem, hur paradoxalt detta än låter. Varje söndag är Versailles kyrkor fullsatta, det får ni gärna kolla upp på egen hand. Bara i Notre-Dames församling samlas varje söndag 3 600 troende för mässa i den romerska ritens ordinarie form (den nya mässan). Skulle vi efterkomma den förfrågan som gjorts och skulle vi införa en mässa i extraordinarie form (den äldre mässan), vore vi tvungna att flytta fram eller senarelägga förmiddagens samtliga mässor, vilket skulle påverka 2 500 församlingsbor. »

Annorlunda uttryckt fordrar majoritetsprincipen att den äldre riten inte tillåts i församlingen fastän över 600 församlingsbor ber om det. Motu proprio eller ej. Även om man godtar detta renodlade logistik-argument (när ett svar utifrån kristlig kärlek kanske ändå vore mer på sin plats), kommer man inte ifrån den viktiga frågan: varför berörde fader Leborgne (det vill säga stiftsledningen) inte med ett ord den uppenbara och enkla utväg som ligger alldeles öppen ? I ett sammanhang där 600 av 3 600 mässbesökare berörs vore det enklaste och egentligen självklara att byta ut en av de många mässorna i ny rit mot en mässa i äldre rit. Detta skulle lämna mässschemat i oförändrat skick, samtidigt som Summorum Pontificum blev verklighet vid Notre-Dame. Mässbesökarna i den nya mässan skulle heller inte invända något, då många av dem redan skrivit på den sympatilista som nämnts ovan.

3) Fallet Versailles visar att Paix Liturgiques motstånd mot registrering av med den traditionella liturgin förbundna katoliker är välgrundat. Vad tjänar det att finna sig i olika mer eller mindre förödmjukande krav (för övrigt utan stöd i Summorum Pontificum) om detta inte ens påverkar utgången?

På den sorts krav på namnlistor och registrering som det här varit fråga om finns bara två möjliga tolkningar. Antingen rör det sig om ännu ett sätt att försvåra eller rentav förhindra att Summorum Pontificum efterlevs, eller så handlar det verkligen om att uppskatta efterfrågans omfattning och allvar i syfte att underlätta tillämpningen av påvens motu proprio. I det senare fallet borde de troendes beredvillighet att inkomma med en namnlista per automatik följars åtminstone av ett välvilligt svar från sin kyrkoherde. Dessvärre visar det som hänt vid Notre-Dame i Versailles att så långt ifrån alltid sker. Vi står därmed inför ännu ett skäl att underkänna liturgisk åsiktsregistrering: det tjänar ingenting till.

